

A japánok harca az öregedés ellen

A japán társadalom a legöregebb a világon, és a további tendenciák is aggasztóak. A magas várható élettartam és a sokszor kis összegű időskori juttatás számos hatvan év feletti japánt arra ösztönöz, hogy a nyugdíjkorhatár betöltése után is dolgozzon.

Forrás: Flickr

Japánban a születéskor várható átlagos élettartam nyolcvanegy év, ami az egyik legmagasabb a világon. A lakosság negyede már most is hatvanöt év feletti, 2035-re viszont ez az arány várhatóan 30%-ra fog nőni. A népesség ráadásul az európai trendekhez képest szélesebben öregszik: az idősek aránya mindössze huszonnégy év alatt, 1970 és 1994 között a duplájára nőtt – 7-ről 14%-ra. Ugyan ilyen léptékű változás az öreg kontinens országaiban ötven-száz év alatt zajlott le. Ennek ellenére a japán nyugdíjkorhatár 2013-ban hatvan év volt, és csak idén emelték hatvankettőre, a tervek szerint pedig tíz év múlva fogja elérni a hatvanöt évet. Sok munkahelyen szokás a munkavállalókat a korhatár betöltése után „nyugdíjba kényszeríteni” – ezt a törvények is lehetővé teszik. További gond, hogy a születéskor várható átlagos élettartam folyamatos növekedést prognosztizálnak.

A döntéshozók túlzottan optimisták voltak, amikor az ország nyugdíjrendszerét kialakították az 1970-es években. Ez mára hatalmas anyagi nehézségeket teremtett a japán állam számára. Az államadósság egy főre jutó összege kilencvenezer dollár felett jár, és a jóléti kiadások 2025-re 36%-kal fognak nőni, így a GDP-nek közel negyedét

fogják felemészteni. Ráadásul ezek főként nyugdíjukat jelentenek, ugyanis Japánban viszonylag alacsony a gyermekvállaláshoz nyújtott állami támogatás.

Az aggasztó adatokat látva a kormányzat is cselekvésre szánta el magát. Úgynevezett „[ezüst munkaerő központokat](#)” hozott létre, ahol a nyugdíjba vonult, de még dolgozni akaró idősöknek segítenek munkahelyeket találni. A hatvanas-hetvenesek pedig nagyon lelkesednek az ötletért.

EudaKendzsi, aki maga is hetvenes, 2000-ben alapította meg a Koreisát. A cég – melynek neve japánul „idősöket” jelent – amolyan nyugdíjas fejedelmességként üzemel, és maguk is csak hatvan felettieket foglalkoztatnak. Euda szerint a növekvő munkaerőhiányt elméletileg négy dologgal lehetne orvosolni: a nők munkába állításával, bevándorlókkal, robotokkal vagy idősökkel. Számára a legutolsó bizonyult legkézenfekvőbbnek. Saját magára és kortársaira „ipari hulladékként” hivatkozik, akik arra várnak, hogy újrahasznosítsák őket.

Az idősök is szeretnék a társadalom aktív, hasznos tagjai maradni. Forrás: WikipediaCommons

A hatvan év felettiek legtöbbször már nem akarnak teljes munkahetet, csak két-három napra keresnek elfoglaltságot. Legtöbbször nem korábbi szakmájukban helyezkednek el, hanem jellemzően teljesen más területen. A japán társadalomban erőteljesen érvényesülnek a konfuciánus normák, amik megkövetelnék, hogy az idősöket

tiszteljék, valamint magasabb pozícióban és magasabb bérért dolgozzanak, de ez a valóságban ritkán valósul meg. EudaKendzsi ezért azt javasolja társainak, hogy a munkaerőpiachoz úgy viszonyuljanak, mintha frissdiplomások lennének. Véleménye szerint szerénységre van szükség. A munkahely és a társadalom értékes tagjaivá válhatnak, akiktől a fiatalok tanulnak, de ez nem fog megtörténni akkor, ha nem hajlandóak engedni a büszkeségük miatt.

Kasiva városában a hetvenöt éves CunenoMaszatosi [szervezte meg az idősök foglalkoztatását](#). A ma már száz tagot számláló „generációk közötti együttműködés társasága” névre hallgató szervezetben egy fontos szabály van: senki sem említheti meg korábbi foglalkozását és pozícióját. Így akarják elejét venni annak, hogy valakit korábbi státusza miatt külön tiszteletben részesítsenek, illetve azt, hogy hierarchikus viszony alakuljon ki az alkalmazottak között. A városban több, a közösség számára hasznos, főleg részmunkaidős tevékenységet folytatnak. A könyvtáros munkaidejének lejártával ők ugranak be esti műszakra, így a város diákjai sokkal tovább tudnak ott tanulni, kutatni. Az iskolák előtt „zebraörként” biztosítják, hogy a kisdíjak épen be- és hazaérjenek. Bölcsődékben és bébiszitterként is vállalnak munkát. Elmondásuk szerint ez nem csak nekik nyújt tevékenységet, és egy kis plusz jövedelmet, hanem a generációk közötti szakadékot is szűkíti, és erősíti a közösséget. Ezt az is igazolja, hogy a program elindulása óta nagymértékben csökkent a bűnesetek száma, és több fiatal pár költözött a városba.

Sokan hatvan felett még teljesen fittek, és úgy érzik, nem jött még el az idő a visszavonulásra. Vannak akik egy-két éves szünetet tartanak, és utána visszatérnek a munka világába, mert úgy érzik, a hobbijuk és egyéb szabadidős tevékenységek nem töltik ki teljesen életüket. Mások unatkoznak, vagy csak egyszerűen szeretnének formában maradni. Van, aki unokáinak tesz félre a pénzből – a hatvanhárom éves KondoDzsunko szerint ők már nem támaszkodhatnak majd az állami nyugdíjellátásra.

A japán munkanélküliség – többek között az időskorú munkavállalók miatt – kimagaslóan alacsony, mindössze 3,3%. Összehasonlításképpen az eurózána legjobban teljesítő államában, Németországban ez az érték 4,5%. Viszont ezek a törekvések is sajnos csak elodázzák a jóléti rendszer összeomlását. A nyugdíjkorhatár további emelése elkerülhetetlen, és sok elemző szerint a gyerekvállalási támogatások nagymértékű növelése is szükségszerű – viszont az újszülöttek még hosszú évtizedekig nem fognak a munkaerőpiacra lépni, így potenciálisan egy [újabb széles réteg alakulna ki, mely a jóléti rendszert terhelné](#).

További írásaink megtalálhatóak a lumens.hu-n, illetve [Facebook-oldalunkon](#) is.